

Предпоставки за възникване на жанра „песен за народен хор” монография

Рада Славинска – автор, Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев”, Пловдив, 2019,
ISBN: 978-954-2963-45-5

Рецензенти: проф. д-р Димитрина Кауфман и проф. д-р Дора Христова
Големина на книжното тяло: 197 страници

Резюме

Монографията „Предпоставки за възникване на жанра „песен за народен хор”” разглежда развитието в отношението към народната песен от страна на композитори, музикални деятели и общественици преди утвърждаването на жанра „песен за народен хор”. Именно това отношение се оказва основна предпоставка за възникване на новия жанр в средата на ХХ-ти век. Цел на труда е доказването на водещата роля на композиторската интерактивност за определяне на творческия подход към автентичните образци. Ползвани са 187 източници – на музикални изследователи и критици, на историци, фолклористи, композитори, писатели и биографи. Всеки основен раздел от изложението завършва с изводи относно предпоставките за възникване на жанра, останали в наследство от разглежданите периоди на българската музикална история и за факторите, които ще окажат влияние върху различни аспекти от бъдещото развитие на жанра. В подобен ракурс музикално-историческите процеси се изследват за първи път.

В увода – освен целите и задачите – са уточнени понятията „интерактивност” и „народен хор”, както и тяхното смислово съдържание в теоретичния труд. Разделът „Кратък исторически преглед на „обработването на народни песни в Европа и на многообразието на термина „обработка” илюстрира синонимната терминология на обработването като композиторски акт. В този раздел се цели избистряне на термините и се предлага наименованието „песен за народен хор”, защитено в монографията „Хронология и характеристика на жанра „песен за народен хор”” от същия автор.

Трите същински раздела на изложението следват периодизацията, наложена в българската музикална история. Разделите са „Мястото на народната песен в духовния живот на българина до Освобождението от Османско иго”, „Народната песен в творчеството на българските композитори в периода от Освобождението до Първата световна война” и „Народната песен в творчеството на българските композитори в периода между двете Световни войни”. Разгледано е значението на народната песен

за българина и различните начини на нейните интерпретации и вграждания в авторски произведения от различни родове изкуство (поезия, проза, музика) в един голям времеви период, предшестващ появата на жанра. Музикално-историческата справка обхваща времето до средата на ХХ-век, защото тогава възниква и се утвърждава жанрът „песен за народен хор”.

Уточнени са основните пътища в използването на песенния фолклор до Освобождението, които макар и в зародиш се очертават: авторско (макар и анонимно) песенно творчество с фолклорно звучене; песни с чужди по произход мелодии комбинирани с български фолклорни текстове; народни песни с променен (авторски) словесен текст; промяна на изпълнителския апарат – от вокален в инструментален; промяна на хармоничното светоусещане – от старите ладове към осмисляне на мелодиите в мажорно-минорна система. Изведени са факторите, спомогнали възникването, развитието и идеологията на жанра „песен за народен хор” десетилетия по-късно: изключително важната роля на народната песен в живота и бита на българина; огромният брой запазени в бита и културата автентични първообрази и желанието на българските общественици да съхранят това национално богатство; осъзнаването на важната роля на жените-информатори, носители на максимално автентичен, архаичен и диалектен стил; съзнателната борба за съхраняване на единия от двата елемента на народната песен, а именно текста, с всичките му диалектни; възрожденската убеденост, че именно фолклорът е носител на най-характерните прояви на българския дух, манталитет, светоусещане.

В раздела, засягащ периода след Освобождението, е акцентирано върху връзката с националната музикална фолклорна традиция в творчеството на композиторите от Първото поколение и продължението на тънката предосвобожденска нишка в тази насока. Очертани са начините на обработване на автентичните първоизточници, осъзнаването на метроритмичното им разнообразие и предпочитанието към определена тематика и диалект. Посочена е ностроганната деятелност на композиторите от Първото поколение, която е в основата на тяхната интерактивност. Набелязани са основните предпоставки за възникване на жанра „песен за народен хор”, завещани ни от композиторите в периода между Освобождението от Османско иго и Първата световна война: естественото съхраняване на огромния автентичен фонд от народни песни; налагането на песенната форма като преобладаващ жанр в творчеството на българските композитори от Първото поколение; композиционното използване на автентични първообрази основно от градския и селско-градския песенен фонд, което оставя незасегната огромна част от музикалния ни фолклор и създава потребителска ниша у преобладаващо селското население на България през тези години; хармоничното осмисляне на фолклорните мелодии през призмата на европейските хармонически достижения – явление, което отдалечава ладовата същност

на нашия музикален фолклор от слуховите стереотипи на българина и превръща произведенията в „твърде авторски“, „погражданени“, „поевропейчени“ и др. Направен е изводът, че между факторите, които подпомагат развитието на жанра „песен за народен хор“ непосредствено след неговото възникване, останали в наследство от разглеждания период, се нареждат: професионалното осъзнаване и формулиране на неравноделността в метричната организация; очертаването на основните пътища на професионално разработване на автентични мелодии; полагане основите на българската фолклористика.

Разделът, разглеждащ периода между двете Световни войни, е свързан със заявяването на Второто поколение български композитори и професионализирането на българската музика, респективно отношението към народната песен. Очертани са различните начини на използване на автентичните първоизточници – цитатно, само мелодийно, метроритмично, идейно-образно, стилизирано и др. Обръща се внимание на осъзнатото диференциране на някои диалектни белези на първоизточниците и свързването им с определена образност, но същевременно и на достигането до народната музика чрез най-общозначимите, обичайни и нормативни признаци. При този подход все още остават неусетени най-индивидуализираните и характерни елементи на народната песен, каквито са например народнопевческият маниер, откритото звукоизвличане като естествено присъщ певчески механизъм при народното пеене, орнаментиката като неразделим елемент от фолклорната мелодика, спецификата на диалектите и отражението, което дават върху мелодическата линия и не на последно място стиловите отлики в различните фолклорни области. Отдалечаването от най-специфичните белези на традиционното фолклорно изкуство се явява най-сериозната предпоставка за възникване на жанра.

Разделът „Първи стъпки към пълноценното публично заявяване на музикалния фолклор“ обобщава първите опити народната песен да бъде представена и съхранена с всичките си елементи след обработка – основа на идеологията на движението „Народни хорове и ансамбли“, възникнало през 50-те години на ХХ-ти век.

Двете монографии – „Предпоставки за възникване на жанра „песен за народен хор““ и „Хронология и характеристика на жанра „песен за народен хор““ обобщават историческото развитие (корени, предпоставки, събития, личности) на един сравнително нов за българската музикална култура жанр. В тях за първи път в научната публицистика в цялост се разглежда проблематиката на жанра – понятия, термини, периодизация, композитори. За първи път се разглеждат и предпоставките за възникване на жанра – тема, заобикаляна до този момент.

Хронология и характеристика на жанра „песен за народен хор”

Монография

Рада Славинска – автор, Акт Мюзик, Пловдив, 2009,
ISBN: 978-954-8879-09-5

Рецензенти: акад. д-р Николай Кауфман и проф. д-р Дора Христова
Големина на книжното тяло: 114 страници

Резюме

Монографията „Хронология и характеристика на жанра „песен за народен хор” за първи път в музикално-научната литература проследява непосредствената предистория, историческата обусловеност, възникването, развитието и различните класификации на жанра „песен за народен хор”. За първи път са дефинирани основните параметри и специфични белези на жанра. Разгледани са сходствата и различията на жанра „песен за народен хор” спрямо другите песенни жанрове, създаването на еталони в жанра, както и основните цели на композиторите, творещи за народен хор.

Предложени са биографични данни и кратки характеристики на музикалния език на двадесет и двама от най-изявените и утвърдени имена сред композиторите на песни за народен хор: Филип Кутев, Христо Тодоров, Стефан Кънев, Коста Колев, Петър Крумов, Асен Диамандиев, Михаил Букурещлиев, Красимир Кюркчийски, Николай Кауфман, Димитър Динев, Никола Кенов, Стефан Чапкънов, Христо Урумов, Атанас Капитанов, Анастас Наумов, Кирил Стефанов, Иван Вълев, Петър Льондев, Иван Спасов, Николай Стойков, Стефан Мутафчиев и Стефан Драгостинов.

Още във въведението се изясняват понятията „жанр”, „хорова песен” и „песен за народен хор”, за да се формулират характеристиките на тази специфична жанрова разновидност. Следват разделите „Предистория на жанра „песен за народен хор”, „Възникване и развитие на жанра „песен за народен хор”, „Характеристика на жанра „песен за народен хор”, „Цели на композиторите в жанра „песен за народен хор”, „Класификации на жанра „песен за народен хор” и „Ярки представители на творческата интерактивност в жанра „песен за народен хор”.

Със систематизирането, формулирането и осмислянето на процесите, свързани с жанра „песен за народен хор”, се запълва една празнина в българската музикална теория.

Обърквация

Рада Славинска – автор, ИК „Жанет – 45”, Пловдив,
1999, ISBN: 954-491-052-2

Комплект илюстрирана книжка, нотна притурка и аудио-касета. Стихове и музика – Рада Славинска, илюстрации – Пламен Тафраджийски, нотография – Милена Вълчева, аранжimenti – Валери Костов, изпълнения – Александър Костов и Весела Бонева, редактор – Манол Пейков

Анотация

„Обърквация” е първо по рода си комплексно издание за България, насочено към възрастова група от 3 до 13 години. Включва богато илюстрирана книжка със стихове, нотна притурка с клавири на песните по тези стихове, касета, в която на „А”-страна са записани изпълнения на песните в оркестров съпровод, а на „Б”-страна е само плейбек. Така съчетан, комплектът дава възможности да бъде ползван многопосочно – книжката като прекрасно илюстрирана стихосбирка за по-малките деца, нотната притурка – като помагало на преподаватели и музикални педагози в детски градини, училища и различни вокални формации, а касетата – като завършен продукт, подпомагащ соловите публични изяви.

Песните в „Обърквация” са осем, но и осемте се радват през годините на огромна популярност. Всичките творби са изпълнявани многократно в редица национални конкурси за детска песен (Златни искри, Сладкопойна чучулига, Искричка, Златен извор, Златно петле и др.) и са включвани в репертоара на множество детски вокални формации. Няколко от песните – „Знам какво да ям”, „Трудният солфеж”, „Обърквация” и „Щурска сватба” – през годините са били част от програмата по „Пеене” в общообразователните училища от I-ви до IV-ти клас. Най-тиражираната песен от книжката в национален ефир и в концертните изяви на различни детски вокални формации е „Дудубамба”.

„Пловдивская валдохорновая школа”

доклад на д-р Рада Славинска

в 10-та международна научно-практическа конференция, организирана от Национална Академия на Науките (Украйна) в гр. Ровно, Украйна, 2018г.

ISSN: 2522-1590 (Online), ISSN: 2522-1582 (Print), I-90 // стр. 20-25

Резюме

Докладът „Пловдивская валдхорновая школа” разглежда развитието на обучението по валдхорна в Пловдив и основополагащото значение на работата на проф. Стоян Караиванов. Проследява се пътят на утвърждаване, създаване на методическа и учебна литература за инструмента, успехите на възпитаниците и тяхната успешна реализация, за да се стигне до извода, че явлението може да се окачестви като „школа” с национално и международно значение. Изтъкнат е приносът за създаването на тази школа на именития изпълнител и преподавател в АМТИИ и НУМТИ „Добрин Петков” – Стоян Караиванов.

В доклада са цитирани отзиви за пловдивската школа и за работата на проф. Караиванов от някои от най-големите имена в сферата на педагогиката по обучение на духови инструменти като чешкия професор Франтишек Шолц, народния артист на Молдова Евгений Вербецкий, президента на френската асоциация на валдхорнистите проф. Люсиен Теве и др.

Самостоятелен концерт „Полъх от Виена” на девическа хорова формация „Евмолпея” под диригентството на Рада Славинска

Анотация

Концертът е част от културния афиш на петия „Есенен салон на изкуствата” – Пловдив, 2009 година. Именно с този концерт се закрива едно от най-големите културни събития за Пловдив, каквото е Есенният салон на изкуствата.

Концертът е проведен на 22.10.2009 г. във Виенски павилион на Панаирния град, от 18.30 часа, като събитието е оповестено чрез афиши, официалния сайт на Община Пловдив и други средства за масово осведомяване и отразено в Радио Пловдив и в различни вестници.

Концертната програма включва 21 заглавия от различни епохи, което представя младежкия облик на състава и разнообразния му репертоар. Програмата дублира изключително престижното представяне на хор „Евмолпея” в концерт в двореца „Пале Палфи” във Виена, под патронажа на министъра на културата и изнесен на 26.09.2009 г. като част от петото международно турне на хора в Сърбия, Австрия и Германия